

Livsviktig poesi

Ett poesiprojekt för årskurs 4-6

Lärrarhandledning sammansatt efter ett projekt i svenska under 2014-2015 på Årtaskolan i Stockholm.

Undervisande lärare samt medskapare av projektet: Josef Sahlin (red), Martin Fernström, Lotta Bohlin, John Oskarsson, Cecilia Granqvist, Jimmy Jansson och Martin Nordström (+ IT-pedagogen Micke Kring).

Presentation	4
Rättigheter	5
Förankring i Läroplanen Lgr11	5
Hur vi jobbade med projektet på läsåret 14/15	6
Planering	6
Elever, klasser och lärare	6
Tid	6
Redskap	6
Slutprodukter	7
Duscha i poesi	8
Läsa	8
Lyssna	8
Besök	8
Poetry Contest	9
Tänk och tolka	9
Tänk och tolka 1	10
Tänk och tolka 2	11
Ett livsviktigt råmaterial	12
40 frågor	12
Stryk och bygg på	13
Tretal	14
Material till presentation och diskussion	14
Öva tretal	15
Trekolumnsdikt	15
Haiku	16
Anafor, epifor och upprepning	17
Material till presentation och diskussion	17
Öva anafor, epifor och upprepning	19
Ursäkta och förlåt	19
Egen uppgift anaforer/epiforer	19
Rim och alliteration	21
Material till presentation och diskussion	21
Öva rim och alliteration	22
Lördagskväll - August Strindberg	22
Citat blir dikt	23
Egen uppgift med rim och alliterationer	24

Play with Return	25
Material till presentation och diskussion	25
Öva Play with Return	26
Nya rader på gammal dikt	26
Figurdikt	26
Måla med språket	27
Material till presentation och diskussion	27
Öva på att måla med språket	29
Om jag bara kunde	29
Dikta vidare med alla verktyg	30
Diskutera en bild	30
Lyssna på andra/Känn igen er	30
Slutprodukter	31

Presentation

**”Unga röster tränger sig fram.
Något viktigt att berätta.
Vill att du ska höra.”**

På Årstaskolan har vi en flerårig tradition av att skapa projekt i svenska med fokus på skaparlust och med processer och resultat som berör. Året efter retorikprojektet #talasomTED var det flera av oss som ville se om vi kunde skapa något liknande kring poesi.

Resultatet blev projektet Livsviktig poesi.

Precis som med talen så var det få elever som hade några referensramar för innehållet. Om eleverna ombeds att skriva en saga så har de gott om tankar om hur de brukar vara uppbyggda men när det gäller tal och poesi krävs det nya och många förebilder.

Projektet pågick i både åk 5 och 6 i totalt sex klasser. Detta bidrog till en poesiyra i hela korridoren och förebilder och inspiration gick utmärkt att hämta klasserna emellan.

Projektet går i korthet ut på att eleverna först kokar ner vad i livet som känns viktigt för dem med hjälp av 40 inledande frågor. Detta blir deras livsviktiga råmaterial. Därefter tränas de i ett antal tekniker och använder sitt råmaterial och skapar dikter med hjälp av teknikerna. Slutligen väljer de ut sina bästa alster för publicering på olika sätt, i vårt fall en app, tryckta böcker, e-böcker och offentliga uppläsningar.

Denna lärarhandledning är sammanställd av Josef Sahlin som med hjälp av kollegorna försökt ringa in samtliga lärares och klassers arbete. Undervisningen såg inte likadan ut överallt och om du som lärare använder denna handledning så utgår vi från att även du tar det du tycker är bra och lägger till det du tycker är bättre.

Lycka till!

Rättigheter

Du får fritt kopiera, sprida, använda och förändra detta material i undervisningssyfte under följande förutsättningar: Du får inte ta profit på materialet och du ska ange mig/oss som upphovsmänniskor till materialet (dock inte till elevernas verk givetvis). Om du förändrar materialet och sprider verket vidare ska samma förutsättningar gälla för detta verk. Creative Commons-Erkännande-IckeKommersiell-DelaLika.

Det vore också roligt om du återkopplade till oss om ni använder materialet.

Förankring i Läroplanen Lgr11

I detta projekt tränar vi med hjälp av poesi svenskämnets alla fem sammanfattande förmågor:

- **Formulera sig och kommunicera i tal och skrift**

Vi skriver och läser upp våra verk.

- **Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften**

Vi läser andra poeters dikter och funderar på vad de vill förmedla.

- **Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang**

I vårt diktarbete har vi mottagaren i åtanke. Vad gör vi för att förmedla och beröra? Hur tror vi att våra dikter tolkas?

- **Urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer**

När vi analyserar andras verk letar vi efter strategier och strukturer som vi kan använda i våra egna dikter.

- **Söka information från olika källor och värdera dessa**

När vi läser dikter vi stöter på försöker vi förstå i vilken tid och i vilken livssituation som dikten är skriven och hur det påverkar dikten.

Målen är att eleven på en enkel eller mer avancerad nivå ska kunna:

- göra tolkningar av budskap i olika dikter och beskriva sina upplevelser av det hen läser.
- levandegöra sina texters budskap genom att kombinera dem med andra estetiska uttryck, t.ex. en bild.
- bearbeta och förbättra sina texter med hjälp av de strategier hen lär sig
- ge omdömen om dikters innehåll och kvalitet, utifrån de strategier hen lärt dig.

Hur vi jobbade med projektet på läsåret 14/15

Planering

Idén till projektet dök upp under sommaren 2014 under samtal om bl.a. Athena Farrokhzads omtalade sommarprogram, där hon lät poeters ord gestalta hennes budskap. Några av oss träffades och la upp en projekttid med ett ramverk för arbetet.

"Jag önskar jag kunde berätta för dig om hur konsten har lärt mig mer än alla universitetskurser jag någonsin kunnat läsa." - Athena Farrokhzad

Sedan under projektets gång såg vi till att åtminstone årskursvis ses en halvtimme i veckan för att finplanera nästa steg samt hjälpa varandra att få fram det bästa ur våra elever.

Elever, klasser och lärare

Projektet inbegrep sex klasser (tre femmor och tre sexor) med ca 26 elever i varje, 6 svensklärare för varsin klass (Josef Sahlin, John Oskarsson, Cecilia Granqvist, Martin Fernström, Lotta Bohlin och Jimmy Jansson), en bildlärare (Martin Nordström) som jobbade med illustrationer och vår IT-pedagog (Micke Kring) som jobbade med appen.

Tid

Projektet tog nästan all svensktid i anspråk under ca 7 veckor (för oss mellan höstlovet och jullovet). Arbetet med illustrationerna utfördes på ca fyra bildlektioner efter jul. Dessutom plockades projektet upp igen i maj då böckerna var färdiga och tid erbjöds för framträdande inför publik.

Redskap

Om projektet ska utföras så som vi gjorde så krävs internet och möjlighet att visa text och video för helklass. Stort fokus ligger på att uppleva, tolka och förbättra tillsammans.

Hos oss hade även eleverna tillgång till varsin iPad där de skrev, spelade in och samlade sina alster. En fördel är att använda en plattform där skrivprocesserna kan följas och ges feedback i realtid, tex. med Googles eller Offices lösningar.

Digital teknik är bra, men glöm heller inte det analoga. Skriv på matsalsservetter, tejpa bokstäver på väggen, täck en vägg med ett klotterplank för poesi och skapa dikter genom att tuscha över de flesta orden i en nyhetstext (blackout poetry).

Slutprodukter

De finns text som bara skrivs för en människa, alltså för den som skrivit dem, t.ex. en dagbok. Annat blir så gott som värdelöst om det inte finns en mottagare, t.ex. en nyhetsartikel. Poesi kan vara både och.

Därför var vi noga med att eleverna själva fick välja vad som skulle publiceras. Allt arbete skulle delas med lärare för feedback och bedömning men sedan var det upp till eleven. Till slut fanns det så mycket material hos varje elev att det var lätt att hitta alster som kunde visas upp med stolthet.

Hos oss blev de publika resultaten sex tryckta böcker med illustrationer, en för varje klass i begränsad upplaga, tryckt med stöd av kulturpengar från Stockholm stad (KUL1415), e-böcker som går att ladda ner på bibblis.se, en poesi-app där elever läser upp varandras dikter (Micke Kring förklarar processen på mickekring.se) samt uppläsningar på en scen i Kungsträdgården, även det arrangerat av KUL1415.

På lektionerna i bild fick eleverna jobba med att tolka sina valda dikter med hjälp av olika tekniker. Dessa verk fick också plats i slutprodukterna.

Duscha i poesi

Läsa

Det krävs en del av dig som lärare som med framgång vill jobba med poesi i skolan. Läs mycket, samla på dig det du gillar och det du tror eleverna gillar.

Den första veckan ägnade vi bara åt att uppleva poesi och under resterande veckor vigdes även en väsentlig del av tiden till detta.

Just när det gäller läsning av poesi, och vid många andra tillfällen också, så är en bra process den så kallade ”restegsraketen” eller snarlika ”tänk en-tänk två-tänk flera”.

Låt eleverna kanske tillsammans med ett par frågor eller uppgifter först läsa, tänka och skriva själv, sedan med en kamrat och slutligen i helklass.

Turas också om att läsa upp och fundera på vilket sätt det är lämpligast att läsa upp den aktuella dikten.

Försök att ha en stor spännvidd i valet av dikter: gulligt och rått, manliga och kvinnliga poeter, arbetarklass och societet, poetry slam och hållristningar, den egna orten och världen.

Ett axplock av poeter som våra elever fick stifta bekantskap med var:

Athena Farrokhzad, Bertold Brecht, Karin Boye, Nils Ferlin, Mimi Mäarak, August Strindberg, Tomas Tranströmer, Göran Greider, Daniel Boyacioglu, Lennart Hellsing, Eeva Kilpi, Per Lagerkvist, Siv Widerberg och Märten Melin.

Lyssna

Tänk på att mycket går att lyssna på via nätet. Mycket går att hitta på [youtube.com](https://www.youtube.com) t.ex. Allt från raspiga inspelningar av Karin Boye till mobilfilmade framföranden av estradpoesi.

Vi tittade på en hel del dokumentära inslag där poeter gav tips och idéer kring skrivande.

Besök

Har man möjlighet att få besök av en verksam poet så är ju det fantastiskt. Har man det inte så finns det andra möjligheter. Hos oss använde några klasser Skype för att på så sätt få besök, antingen av poeter eller andra som ville läsa upp sin favoritdikt. Vi lärare och andra, t.ex. kuratorn, gick in i klassrummen och läste upp en dikt de gillade eller hade skrivit själv. Vi var övertygade om att det var avgörande att vi vuxna förebilder hade en eller flera relationer till dikter eller poeter.

Poetry Contest

Ett enkelt sätt att få igång ett samtal kring dikter är att tävla och rösta. Egentligen går det ju inte att tävla i konst men det är mer motiveringarna än poängen som är av värde.

Plocka fram ca fem dikter inom samma tema och läs dem tillsammans med klassen. Diskutera vad de handlar om. Låt eleverna motivera vilken som är bäst och rösta sedan. Jämför med hur andra klasser röstat.

The image shows a display board for a poetry contest. It consists of five columns, each with a poem and a drawing. Below the poems are five empty boxes with numbers inside, representing the votes for each poem.

Poem Title	Author	Vote
När det börjar bli mörkt	Per Olov Enquist	4
Kvällen går omkring och plockar fåglar	Åke G. Wallqvist	3
Jagen stjärna går vilse	Jeanette von Heidenstam	3
Iofall	Nils Fellen	10
Jag flyger	Bent Persson	2

Tänk och tolka

I slutet av projektet fick eleverna i femman enskilt svara på ett par frågor om en dikt (se följande två arbetsblad). Eleverna i åk 6 gjorde motsvarande uppgifter i de nationella proven.

Tänk och tolka 1

Namn: _____

Läs dikten och svara på frågorna

Arbeta tyst och självständigt. Läraren samlar in lapparna för dokumentation.

Avsluta med ett samtal om hur ni tänkte.

*Om jag vore en älg
skulle jag inreda mitt hus
med granna gröna granar
och ha en ståtlig ung
människas huvud
uppmonterat på väggen
över bordet av bergskristall*

Siv Widerberg

Ordlista:

inreda = fixa hemma
med möbler och annat

granna = vackra

uppmonterat = att man
sätter fast eller hänger
upp något

bergskristall = en
genomskinlig variant av
stenen/mineralet kvarts

Vad tror du att dikten vill säga?

Vad tycker du om dikten och varför tycker du så?

Berätta om något annat som den här dikten får dig att tänka på (t.ex. ett minne, en nyhet, en låt, en film eller en annan dikt):

Hur är dikten uppbyggd? Vilka tekniker finns med? Använd passande begrepp från rutan.

Tretal
anafor
epifor
upprepning
rim
alliteration,
liknelser

Tänk och tolka 2

Namn: _____

Läs dikten och svara på frågorna

Arbeta tyst och självständigt. Läraren samlar in lapparna för dokumentation.

Avsluta med ett samtal om hur ni tänkte.

Du har tappat ditt ord och din papperslapp,

du barfotabarn i livet.

Så sitter du åter på handlarns trapp

och gråter så övergivet.

Vad var det för ord – var det långt eller kort,

var det väl eller illa skrivet?

Tänkt efter nu – förrn vi föser dig bort,

du barfotabarn i livet.

Ordlista:

handlarns trapp = en
liten trappa utanför
dörren till affären

illa skrivet = dåligt
skrivet

förrn vi föser dig bort =
innan vi kör iväg dig

Nils Ferlin

Vad tror du att dikten vill säga?

Vad tycker du om dikten och varför tycker du så?

Berätta om något annat som den här dikten får dig att tänka på (t.ex. ett minne, en nyhet, en låt, en film eller en annan dikt):

Hur är dikten uppbyggd? Vilka tekniker finns med? Använd passande begrepp från rutan.

Tretal
anafor
epifor
upprepning
rim
alliteration,
liknelser

Ett livsviktigt råmaterial

40 frågor

Efter den inledande poesiduschen är det dags att svara på 40 frågor. Tanken med detta är att varje elev ska försöka koka ner det absolut viktigaste för dem. De 40 frågorna har vi bestämt men när denna process är klar så har varje elev valt mellan fem och tio frågor att skriva mer om. Då har man ett stoff att skriva livsviktiga dikter utifrån. Svaren kan bli väldigt personliga. Därför är vi noga med att vi behandlar informationen med respekt. Frågorna berör stort som smått och är mer eller mindre jordnära så att eleverna luras/tränas i att tänka abstrakt.

1. Hur brukar du göra när du är ledsen?
2. Om du var ett djur; Vilket skulle du vara då?
3. Vad hoppas du händer när man dör?
4. Hur känns det att stjäla?
5. Vad är långt är bort?
6. Vad hade du gjort om du var osynlig en dag?
7. Ödet eller slumpen?
8. Vad håller upp dig?
9. Viktigaste saker du äger?
10. När känner du dig god?
11. Vad är ondska?
12. Finns det någon som är ond utan anledning?
13. Vem har fått dig att se världen annorlunda?
14. Vad får dig att känna dig liten?
15. Beskriv en vän med tre ord.
16. Om jag vore statsminister för en dag skulle jag...
17. Be om ursäkt för någonting.
18. Säg något du väntar på?
19. Vad är din värsta orättvisa?
20. Vad är du rädd för?
21. Skriv en sak du tror att du kommer minnas resten av livet?
22. När behöver du en kram?

23. Vem vill du helst ha en kram av?
24. Hur ser det ut när du ska sova?
25. Beskriv ett doftminne.
26. Vad hör du när det är tyst?
27. När är du bättre än alla andra?
28. När ryser du?
29. Berätta om en plats du aldrig glömmmer.
30. När känner du att du har kämpat?
31. Berätta om när du skäms.
32. Hur kan man se om någon är rädd?
33. Vad är livsviktigt?
34. Vad hoppas du på?
35. Vem tycker du borde skämmas?
36. Vad är det vackraste du kommer på?
37. Vad är viktigast av tro hopp och kärlek?
38. När känner du dig modig?
39. Var i kroppen bor du?
40. Om alla lyssnade, vad skulle du säga?

Stryk och bygg på

Efter att eleverna svarat kort på så gott som varje fråga (två eller tre kan de slippa) så är det dags att stryka hälften. Eleven sparar de 20 som känns intressanta. Dessa 20 bygger de på. Motiverar varför de tänker som de gör osv.

Nästa steg är att stryka hälften igen och bygga på de som finns kvar. Viktigt vid det här skedet är att ge många exempel på hur de kan bygga på, samt hjälpa dem som kör fast med följdfrågor: Minns du någon gång du kände så? Hur såg det ut? Vilka var med? Varför har du valt just dessa personer? etc.

Sedan är det dags att stryka hälften igen och på bygga på.

Tretal

Material till presentation och diskussion

Nu är det dags för första verktyget!

Det är något magiskt med talet tre. Allt låter bra, snyggt eller sant om en säger det tre gånger.
Första verktyget att öva är alltså att säga tre gånger, att ha tre rader, tre stycken eller ha en följd av tre ord.

Tro, hopp och kärlek.

Blod, svett och tårar.

Fötter, ben och kropp
Armar, hals och huvudknopp,
det är jag.

Fötter, ben och kropp
Armar, hals och huvudknopp,
det är du.

Marianne Hallin

Kraftledningarna
spända i köldens rike
norr om all musik.

Tomas Tranströmer

Öva tretal

Trekolumnsdikt

Bygg en dikt

1. Välj ett ord i varje spalt och skriv i en rad.
2. Skriv en egen rad som passar till treordsraden
3. Välj tre nya ord.
4. Skriv en egen rad till.
5. Osv tills dikten känns klar.
6. Bryt reglerna där det behövs.
7. Prova att göra en ny dikt.

Kattungen	låter	kraftfullt
Kompisarna	lyser	inställsamt
Klockan	gnager	ovänligt
Tankarna	faller	drömskt
Farmor	svider	ointresserat
Hoppet	tjatar	lögnaktigt
Döden	andas	ljuvligt
Universum	drar	nervöst
Rädslan	rusar	långsamt
Ödet	krigar	starkt
Skuld känslan	slår	lugnt
Drömmen	försvinner	trevande
Slumpen	drunknar	osynligt

Hoppet drunknar långsamt
och ödet har fryst fast
slumpen tinar på våren
och Hitler tar en fikapaus

Noa, Årstaskolan

Haiku

Skriv en traditionell västerländsk form av Haiku

- Första raden, 5 stavelser, en tidpunkt typ
- Andra raden, 7, en iakttagelse
- Tredje raden, 5 stavelser, en jämförelse

Kylig höstmorgon
Löven faller långsamt ner
Som om det regnar

Hedvig, Årstaskolan

Anafor, epifor och upprepning

Material till presentation och diskussion

Nästa verktyg i den poetiska verktygslådan är olika former av upprepningar.

Anaforer, epiforer och upprepningar är klassiska knep för att få något att låta tänkvärt eller vackert.

- Anafor (före): Börja meningar med samma uttryck. Tänk ”I have a dream...”
- Epifor (efter): Sluta meningar med samma uttryck. Det kommer att låta lite reklamfilm, fast snyggt.
- Upprepning betyder helt enkelt att skriva samma sak flera gånger i dikten.

När man inte längre orkar skriva, måste man minnas.

När man inte längre orkar fotografera, måste man se med själens ögon.

När man inte längre orkar läsa, måste man vara fylld av berättelser.

När man inte längre orkar tala, måste man klinga.

När man inte orkar gå, måste man flyga.

Och när den tiden är inne, måste man avstå från sitt minne, sin själs ögon,
sluta klinga, hålla tyst och slå ihop vingarna.

Men hur det än går, fortsätter berättelsen, fortsätter.

Eeva Kilpi, tolkad från finska av Kerstin Holm-Lindqvist

La Belle Epoque

Jag är handen som håller flaggan
Jag är ficktjuven på centralen
Jag är bomben på terminalerna i väskan som lämnats kvar
Jag är de första kalla regnen
Jag är frosten där inget växer
Jag är halvåret av mörker i landet som gud glömde

Joakim Berg

Lyssna på hela låten på [youtube.com](https://www.youtube.com)

Lyssna på originalet på [youtube.com](https://www.youtube.com). Sök på Whiteys on the moon

Matpriserna stiger och som om den skiten inte vore nog bet en råtta min syster Nell

Medan det går vitingar på månen

Hennes ansikte och arm svällde upp men det går vitingar på månen

Vart gick alla pengar jag tjänade i fjol? Till vitingar på månen?

Varför har jag inga pengar här. Det går vitingar på månen

Vet du, jag har fan fått nog av vitingar på månen

Jag tror jag skickar sjukhusräkningen med specialpost till vitingar på månen

Gill Scott Heron

kalla mig inte inte klantig
Kalla mig inte töntig
Kalla mig inte cp
Kalla mig inte bög
För då ger jag inget svar
För då ger jag inget svar
Men om du vill kalla mig
Kalla mig med den kärlek jag vet du har

Peter Alexandersson, Kaah

Lyssna på hela låten på [youtube.com](https://www.youtube.com)

Öva anafor, epifor och upprepning

Ursäkta och förlåt

Gruppuppgift med anaforer

- Skriv först själv ca tre rader som börjar med "ursäkta" eller "förlåt" och så namnet på den eller det man ber om ursäkt.
- Dela in er i grupper om 6-8.
- I gruppen ska ni sedan skriva en gemensam dikt, där var och en bidrar med sin bästa rad.
- Bestäm om ursäkta eller förlåt låter bäst som första ord i era rader.

Ursäkta nyckelpigan att jag tog några
prickar

men jag behövde laga prickikorv!

Gilda, Årstaskolan

Egen uppgift anaforer/epiforer

- Välj ett sätt att börja eller sluta varje rad på.
- Bryt reglerna ibland.
- Använd gärna meningar och tankar från frågorna som vi började med.

Tips

- Jag/Du är... (som La Belle Epoque)
- Jag känner mig lugn när...
- ...Det är så orättvist
- ...Men ni ska få se!

Om jag var ett djur, skulle jag vara en örn
Om jag var en människa, skulle jag vara jag
Om jag var du, så skulle jag skämmas.

Line, Årstaskolan

Du är alla fattiga gränder
Du är alla olika länder
Du är självmordsstatistiken
Du är annonsen på sista fliken
Du är främlingsfientligheten
Du är den där dyra Apple-enheten
Du är ficktjuven på gatan
Du är självaste satan

Otto, Årstaskolan

Du må ha kränkt mig med ord
som neger idiot och hora
Men jag reser mig upp
Du må ha slagit mig återupprepande
gångar i ansiktet tills jag spytt av blodet som rinner ner i min hals
men jag reser mig upp
Du må ha knuffat mig så att jag ramlat ner på marken
och sedan sparkat mig i huvudet till jag svimmar
men jag reser mig upp
Du må ha slagit och mobbat mig sedan sexårs
men nu har jag rest mig upp

Viggo, Årstaskolan

Rim och alliteration

Material till presentation och diskussion

Rim och alliteration (eller bokstavsrim) är tillsammans med rytm särskilt viktiga verktyg när du behöver komma ihåg en dikt utantill.

Tänk förr i tiden när de flesta inte kunde läsa eller skriva.

Rim = när ord efter varandra eller ord i slutet av rader slutar likadant

Alliteration = när ord efter varandra eller lite här och var börjar likadant

Vintervindar vrider vänder Vide
växer vilt vid våra vatten

Christina Kjellson

Kärlekens visa har inga ord,
nynnas av vinden i träden,
svävar lätt över blommande jord,
leker i sommarsäden
Ingen hör den mer än vi,
du och jag vid din sida.
För det är oss den sjunger i
sin sång över jorden vida.

Per Lagerkvist

Det är lätt att det blir lite "barnramsa" av det hela om du använder dessa verktyg helt konsekvent.

Därför ska vi experimentera lite med rim och alliteration så att dikterna blir intressanta.

Vi kommer också att läsa dikter och försöka hitta mönster i rimmandet.

Använd rimlexikon på nätet

Det finns många olika sätt att rimma, efter olika mönster eller helt fritt. Läs gärna flera dikter och markera rimflätan (ababab t.ex.). Ett tips är verser av Lennart Hellsing. Ett annat tips är att plocka bort och be eleverna fylla i passande rim.

Öva rim och alliteration

Lördagskväll - August Strindberg

Leta alliterationer och rim, först enskilt och sedan i grupp.

Vinden vilar, viken ligger som en spegel,
kvarnen somnar, seglarn tar ner segel.
Oxarna bli släppta ut i gröna hagen,
allting rustar sig till vilodagen.
Morkullsträcket drager över skogen,
drängen spelar dragklaver vid logen,
förstukvisten sopas, gården krattas,
trädgårdssängar vattnas och syrener skattas.
På rabatten ligga barnens dockor
under brokiga tulpaners klockor.
Bolln i gräset lagt sig i skym unnan,
och trumpeten drunknat uti vattentunnan.
Gröna luckor äro redan slutna,
låsen stängda, reglar skjutna,
frun går själv och släcker sista Ijuset,
snart i drömmar sover hela huset.
Ljumma juninatten slumrar stilla,
still står gårdens nötta vädervilla,
men i stranden ännu havet gormar;
det är bara dyningar från veckans stormar.

August Strindberg

Citat blir dikt

- Läs ett av Oscar Wildes berömda citat nedan.
- Fundera i helkass på vad han menar.
- Använd rimlexikon.com för att hitta massor av rim till orden i citatet.
- Bygg tillsammans ut citatet med passande rim som ni hittar, gärna nödrim också.
- Bygg på med alliterationer och rimma även på dem.
- Läraren tar emot förslag och bygger på medelst valfri ordbehandlare visad med projektorn.

Alla ligger i rännstenen men somliga betraktar stjärnorna
kan bli...

Alla vi falla fritt och ligger och tigger tungt
tråkigt tyst och traumatiskt
med benen i rännstenen
scenen för fattigdomsgenen
men somliga fullkomliga svåråtkomliga
hittar kärnorna och tittar på stjärnorna
dramatiskt

5b Årstaskolan 2014

Egen uppgift med rim och alliterationer

- Välj en mening från dina "40 frågor" som du tycker låter bra och känns viktig. Det går också bra att hitta på en ny mening eller låna från en kamrat.
- Leta rim till orden, t.ex. på rimlexikon.com och skriv in dem i meningen.
- Skriv in andra ord som börjar med samma ljud, alliterationer.
- Skriv in flera rim på alliterationerna

Om jag för en dag skulle vara ett djur
skulle jag vara en tiger om jag har tur.
Inte för att jag är makalöst mäktig,
pompöst präktig
alldeles allsmäktig
eller kolossalt kraftfull
som en tiger som tiger
men det är jag i mina tankar som bankar
och det jag känner det bränner
som sommarstränder och kött mot tigertänder.

Julian, Årstaskolan

Vissa får sår
mår sk*t
går jättelångt trångt livslångt efter smutsigt sunkigt
inte mumsigt fusligt vatten i hatten alla skratten
medan vi går till vår f*cking kran för rent vatten.

Hugo, Årstaskolan

Play with Return

Material till presentation och diskussion

Att byta rad på ett ställe i en dikt gör att den nya raden står för sig själv, kanske med en helt ny innebörd. Vi kan göra en dikt av det här:

Att byta rad på ett ställe

I en dikt gör att den nya

Raden står för sig själv

kanske med en helt ny innebörd

Kolla

Här

– Våldigt okänd poet

Radbyten gör också att det uppstår pauser i läsandet. När du lekt med returknappen (testa gärna många olika) kan du plocka bort onödiga ord eller lägga till ord som du tycker behövs. Då kan det till slut bli såhär:

Byta rad på ett ställe

En dikt gör en ny

Raden står för sig själv

Med en helt ny innebörd

Här

– Kanske snart känd poet

En dikt kan också bli extra spännande om den ser ut som det den handlar om – en figurdikt.

Öva Play with Return

Nya rader på gammal dikt

- Kopiera din senaste dikt från arbetet med rim.
- Klistra in den igen och ändra raderna tills du är nöjd.

Figurdikt

- Skriv en dikt om t.ex. ett hjärta, en fotboll, en fisk, en trappa eller ett kors. Skriv dikten i en passande form (lättast på papper).

Du kämpade
men du var
för svag och
du var gammal men kvar hos oss hela tiden
Du går ifrån oss aldrig, du var för speciell
Du var för snäll, du var den bästa farmorn
Aldrig vi sörjer
Vi glädjer det
Du är lycklig
Du finns hos
oss hela tiden

Alice, Årstaskolan

Långt bort är något

du ej

kan se

Långt bort

kan du ej känna

Men

Långt bort

Kan du minnas

och i ditt hjärta

kommer de alltid

att finnas

Andrea, Årstaskolan

Måla med språket

Material till presentation och diskussion

Liknelser är poesi i sig, liksom att måla med språket. Det finns flera sorters liknelser. Du kan ha dem till väldigt mycket.

Läs och tänk kring liknelser och metaforer

Analogier – vanliga liknelser

- Arg som ett bi
- Röd som en ros
- Giftig som en orm
- Sken som en sol

Levla upp liknelserna till som-om-liknelser eller liksom-liknelser

Han hoppade över parkbänken

kan bli

Han hoppade som om han uppkäftigt trotsade gravitationen. Parkbänken syntes där nere som om den stirrat mot himlen i väntan på regn.

Om jag vågade skulle jag säga till hon som sa: Du har ju samma tröja varje da

kan bli

Om jag var tveklös som tsunamin och stark som havet som bär den

skulle jag säga till med lugn röst, orubblig som världen.

Du ska skita i vilka kläder hon väljer att ha

Hörde du vad jag sa?

Vill du göra det riktigt avancerat kan du prova att skriva mer svårtolkade eller motsägelsefulla liknelser

- Tung som en fjäder
- Lugn som en storm
- Log sött som en mördare
- Tystnad som tusen trumpeter

(Ordspråk, liknelser och jämförelser som är fel eller helt ologiska brukar kallas katakreser)

Öva på att måla med språket

Om jag bara kunde

- Skriv några rader om vad du skulle göra om du bara kunde (rätta till orättvisor etc.). Hämta gärna inspiration från ditt livsviktiga material.
- Tryck in så många målade liknelser du kan.

Om jag kunde flyga skulle jag flyga till New York.
Som vattnet utsprutande ur en blåval skulle jag flyga
upp mot Empire State Building.
Jag skulle stå där längst upp och hålla i mig i masten
lika hårt som en sovande sängångare
i ett djungelträd.
Det är vad jag skulle göra om jag kunde flyga.

Vincent, Årstaskolan

Dikta vidare med alla verktyg

Det är egentligen nu det härliga börjar! När eleverna har bemästrat ovanstående verktyg kan de börja problematisera, behandla och beskriva sin verklighet. Det är verkligen vad ni ska ha poesin till! Gå igenom tidningar eller bloggar för att hitta dagsaktuella frågor, gärna lite/mycket kontroversiella. Diskutera i grupp och för anteckningar. Hjälps åt att diskutera vilka ord som är betydelsebärande och vilka ord som är laddade. Diskutera vilka liknelser som kan passa. Här följer några uppslag på saker ni kan göra tillsammans:

Diskutera en bild

Ta en bild på väg till jobbet. Fota skräp, klotter eller någons skor. Vi fotade t.ex. en pappersmugg. Vi kunde sedan diskutera och tillslut skriva om tiggeri och utstötthet.

Lyssna på andra/Känn igen er

Titta på youtube eller lyssna på en gäst. Är det en historia ni inte känner igen? Jämför skillnader och likheter med era egna liv. Vi lyssnade t.ex. på en ung spoken-word-artist som berättade om hur rädd hon var som tjej att gå hem sent på kvällen. Alla tjejer i klassen kände igen sig medan killarna försökte förstå. Vi kunde sedan diskutera och tillslut skriva om feminism och otrygghet.

Vadå invandrare?

Vadå brun eller vit? Vadå blatte?

Gör ett hjärta av svart och vitt

I din kaffe latte

Va fan är det du menar?

Att jag inte slåss som en tjej

Om du vågar fråga kom fram till mig

Jag kan mörda dig kompis

Men det skulle passa bra

Med en kompromiss

Det är mitt språk, inte ditt

Man vi kan dela om du vill

Wasika, Årstaskolan

Vit, svart eller gul

Det är uttrycken som gör

Världen ful

Slåss, skrika och gråta

Göra det som kille eller tjej

Är en gåta

Invandrare hit

Invandrare dit

Du vet inte vart dom har vandrat

Du vet inte ett skit

Hedvig, Årstaskolan

Slutprodukter

Nu är det dags att välja vilka som ska publiceras och på vilket sätt. Kanske blir det en blogg, en e-bok, en bok, en pod-radio, en rörande skolavslutning, eller vad som helst. Se bara till att det blir något.

För säkerligen finns det en skatt nu, en skatt av klokheter, känslor och helt unika upplevelser som är värd att delas med andra.

Se till att materialet får den förpackning och spridning den förtjänar!

**Unga röster tränger sig fram.
Något viktigt att berätta.
Vill att du ska höra**

Livsviktig Poesi